

Rozšíření působnosti NKÚ

Nejvyšší kontrolní Úřad, novela ústavy v Tisku 229 (PS) / 205 (S); prováděcí zákon v Tisku 360 (PS)

KDE JE PROBLÉM?

1) NKÚ nevidí na 1,5 bilionu veřejných peněz

NKÚ dnes může kontrolovat jen ty subjekty, které hospodaří s prostředky státního rozpočtu (ministerstva, uživatelé státních dotací včetně obcí v souvislosti s dotacemi, zdravotní pojišťovny...). Jedná se o relikty nedůsledné reformy veřejné správy. V 90. letech, kdy byl NKÚ zakládán, byly všechny veřejné prostředky prostředky státními, kraje ani státní akciové společnosti neexistovaly. Právní odlišení pojmů *státní prostředky* a *veřejné prostředky* (samospráva je získávájí zejm. ze státního rozpočtu skrze RUD) nebylo reflektováno v ústavním zmocnění pro kontroly NKÚ, a ten tak postupně oslepl na jedno oko a dnes nedokáže naplňovat svůj původní účel - podávat Parlamentu zprávu o dopadech reform a nakládání s prostředky, které Parlament rozděljuje. Nyní jsou tak Parlament a veřejnost v informacích o nakládání s veřejnými prostředky ve výši přes 1,5 bilionu korun odkázáni na informace od vlády, která přirozeně nemá zájem na kritice nakládání s prostředky, které jí byly svěřeny.

2) Zákonodárci ani veřejnost nemají přehled o dopadech klíčových veřejných politik

NKÚ je jediný orgán, na jehož informace se může Parlament spolehnout. Dnes není nikdo, kdo by zákonodárcům nezávisle popsal, jaké dopady mají v regionech reformy, které schvalují, či jak jsou spravovány velké strategické státní firmy. Otázky jako - *Co na obcích způsobila nedávná reforma rozpočtového určení daní? Jaké reálné dopady mělo zvýšení platů učitelů? Kam peníze doputovaly? Jak je implementována sociální či zdravotní politika, kterou sice garantuje stát, ale reálně ji samostatně provádí kraje a obce? Byla stavba metra hospodárná? Jak hospodaří České dráhy?* - zůstávají nezodpovězeny. NKÚ dopady mnohých politik dokáže popsat do úrovně přímé kompetence státu, ale stále Parlamentu chybí druhá polovina obrazu veřejné správy, která reálně představuje 1,5 bilionu z veřejných prostředků.

Umožnění rozšířit působnost NKÚ považujeme v těchto chvílích za zvlášť důležité, a to vzhledem k chystanému rozšíření JE Dukovany, které bude realizovat ČEZ pravděpodobně se státní garancí a za veřejné peníze, ale i vzhledem k potřebě auditu efektivity vynakládání veřejných prostředků pro nastartování ekonomiky po krizi způsobené pandemií nemoci COVID-19. Bez rozšíření působnosti nebude NKÚ schopen na dostavbu JE Dukovany dohlédnout ani nebude schopen v plném rozsahu auditovat efektivitu podpory pro nastartování ekonomiky.

CO S TÍM?

→ Rozšíření auditu NKÚ na státní firmy a klíčové velké samosprávy (krajů a statutárních měst).

JAK NA TO?

1. **Dohoda Sněmovny a Senátu na podobě novely Ústavy** (Tisk 229 (PS) = 205 (S)), která rozšíření působnosti NKÚ obecně umožní. Spolu s tím se nabízí i jediná příležitost na prosazení i dlouhodobých priorit Senátu: Rozšíření doby na projednávání zákonů na 60 dní + získání kontroly na zákonem o NKÚ tím, že bude zařazen do režimu ústavního čl. 40 (nutná shoda obou komor na podobě takových zákonů)
2. **Schválení prováděcího zákona** (novela zákona č. 166/1993 Sb., o NKÚ, (Tisk 360 (PS)), kterým bude přesně řečeno, na koho se rozšíření působnosti NKÚ bude vztahovat (Sněmovna navrhuje státní firmy, kraje a statutární města). Senát společně s touto novelou může prosadit i řešení významné kontrolní zátěže na obcích (které navrhovali už poslanci za ODS, KDU-ČSL a STAN).